

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

Development of the Internal School Mentoring Supervision Guidelines under the Secondary Educational Service Area Office 19

สุริยา ชวน้ำปาด¹, ประสิทธิ์ ชุติชูเดช²
Suriya Charwonampard¹, Prasit Chutichudech²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 และ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการนิเทศทางานนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะที่ 2 ผู้บริหารและครู จำนวน 325 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบประเมินความสอดคล้องความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีองค์ประกอบจำนวน 4 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านเตรียมการนิเทศ 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ 3 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านสังเกตการสอน 3 ตัวบ่งชี้ และ 4) ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน 3 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมระดับมากและระดับมากที่สุด

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Technology, Mahasarakham University

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงโรงเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิเคราะห์ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน รองลงมา ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ ด้านสังเกตการสอน และด้านเตรียมการนิเทศ ตามลำดับ

การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบพี่เลี้ยง ได้แก่ 3.1) ด้านเตรียมการนิเทศ โรงเรียนกำหนดนโยบายการนิเทศแบบพี่เลี้ยงสำหรับครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 3 ปี แต่งตั้งครูที่มีประสบการณ์ที่สมัครใจเป็นครูพี่เลี้ยง จัดทำคู่มือการนิเทศ จัดประชุมวางแผนการนิเทศ 3.2) ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงและครูผู้รับ การวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การให้ข้อเสนอแนะวิธีการฝึกทักษะการคิดที่สอดคล้องกับลักษณะของแบบทดสอบมาตรฐานระดับชาติ การแนะนำการจัดลำดับโครงสร้างเนื้อหาและการพัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการกำหนดวันเวลาสำหรับการสังเกตการสอน 3.3) ด้านสังเกตการสอน การเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเต็มเวลา การบันทึกระยะเวลาที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอน 3.4) ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน การกล่าวชมเชยจุดเด่นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การตั้งคำถามเพื่อให้ครูสะท้อนคิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม การจูงใจให้ครูแสวงหาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้คำแนะนำโดยครูพี่เลี้ยง

ผลการประเมินแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่ามีความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน แบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียน

Abstract

This purposes of this research were: 1) to study factors and indicators of the internal school mentoring supervision 2) to study the current and desirable situations of the internal school mentoring supervision 3) to develop the guidelines for the internal school mentoring supervision. The research was designed into 3 phases. Phase 1 was to study factors and indicators. Phase 2 was to study the current and desirable situations of the internal school mentoring supervision under the Secondary Educational Service Area Office 19. Phase 3 was to develop the guidelines for internal school mentoring supervision. Samples in phrase 1 were 7 experts. Phase2 were 325 of administrators and teachers., phase 3 were 7 experts.

The research instruments were the appropriateness evaluation form, the questionnaire with 5 rating scale and the congruence, appropriateness, possibility evaluation form. The data were analyzed by mean, percentage, standard deviation, and priority needs index.

The results of research indicated that

1. The internal school mentoring supervision consisted of 4 factors and 12 indicators. The factors were: 1) preparation for supervision including 3 indicators, 2) planning conference between supervisor and supervisee including 3 indicators 3) classroom observation including 3 indicators, and 4) post observation conference including 3 indicators. factors and indicators were evaluated at high and the highest level of appropriateness.

2. The current and desirable situations of the internal school mentoring supervision under the Secondary Educational Service Area Office 19 as the whole and each factor were at the high level. The desirable situations of the internal school mentoring supervision under the Secondary Educational Service Area Office 19 as the whole and each factor were at the high level.

3. The development of guidelines for internal school mentoring supervision under the Secondary Educational Service Area Office 19.

The analysis of modified priority needs index found that the priority items were post observation conference, planning conference between supervisor and supervisee, classroom observation, and preparation for supervision. The guidelines for internal school mentoring supervision were 3.1) preparation for supervision: school had the policy to mentoring teachers who had teaching experience less than three years ; assigned experience teachers who volunteered to be the mentors ; providing the mentoring supervision manual ; and managed the meeting for supervision planning 3.2) planning conference between supervisor and supervisee: collaboration for analysis of each element of the lesson plan ; advice teaching thinking skills which were congruent to the nature of national standard tests ; advice for structure learning contents sequence and to developing new contents which were congruent to the current situation, and planning the observation date 3.3) classroom observation: data collection what behaviors had happened in the classroom for the full period of teaching ; recording timing for each step of teaching 3.4) post observation conference: praising the strength teaching point ; posting the questions for supervisee to reflect on the attainment teaching objectives ; motivating supervisee to find their own way to improve learning management ; providing feedback, and giving advice by mentors.

The evaluation of the internal school mentoring supervision guidelines were at the highest level of congruence, appropriateness, and possibility.

Keywords: Development of guidelines, internal supervision mentoring

บทนำ

การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจะเป็นหน้าที่หลักของหน่วยศึกษานิเทศก์ที่จะต้องออกมานิเทศกำกับติดตาม เนื่องจากมีจำนวนบุคลากรน้อยไม่สามารถออกนิเทศกำกับติดตามได้ทุกโรงเรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่ทางโรงเรียนจะต้องใช้การนิเทศในรูปแบบอื่น เพราะการนิเทศมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนเพราะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยพัฒนากระบวนการทางการศึกษาหลายอย่างไปพร้อมๆ กัน กระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย กระบวนการบริหารวิชาการ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการทั้งสามนี้ต้องปฏิบัติอย่างประสานสัมพันธ์ และสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีจึงจะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จตามปรารถนา ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดบกพร่องไม่ร้อยรัดกันก็มีผลให้ส่วนอื่นๆ ได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วยอันจะมีผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวมต้องตกต่ำผิดเป้าหมาย แม้ว่ากระบวนการที่สำคัญอันนี้จะมีผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรงคือกระบวนการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาสภาพที่ไม่พึงประสงค์ในปัจจุบันให้เป็นสภาพที่พึงประสงค์ในอนาคต คือเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรการเรียนการสอนของนักเรียนและครูก็ยังจำเป็นต้องอาศัยการบริหารมาช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่ครูใน

ด้านต่างๆ รวมทั้งกระบวนการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพมาสนับสนุนการเรียนการสอนของครูอีกทางหนึ่งด้วย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น การนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่สำคัญทางหนึ่งที่จะต้องดำเนินงานให้ประสานสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546: 36)

การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงเป็นวิธีการนิเทศภายในวิธีหนึ่ง ที่ใช้เทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้อของบุคลากรในองค์กรที่ต้องการให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การนิเทศแบบพี่เลี้ยงจะให้การให้คำปรึกษาแนะนำ ชี้แนะช่วยเหลือในเรื่องที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการทำงานของครูผู้สอน เพื่อเพิ่มศักยภาพสูงขึ้นซึ่งอาจไม่เกี่ยวกับหน้าที่ในปัจจุบันโดยตรงก็ได้ เพราะครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ที่ผ่านการคัดเลือกมาดีแล้วว่ามีคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถมีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับมีคุณลักษณะที่ดีมีประสบการณ์ด้านการนิเทศภายในเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนตระหนักถึงผลสำเร็จในการทำงานของผู้อื่น การมีทักษะของการบังคับบัญชาที่ดีและมีความรู้ในสายวิชาชีพหรือสายงานของตน จากคุณลักษณะที่ดีของพี่เลี้ยงตามที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ครูพี่เลี้ยงสามารถให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือครูผู้รับการนิเทศให้พัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้นสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ครูพี่เลี้ยงจะคอยให้คำปรึกษาแนะนำเมื่อมีปัญหา ซึ่งปัจจุบันนี้โรงเรียน

จะนำเอาระบบที่เลี้ยงมาใช้เมื่อมีครูมาบรรจุใหม่ และมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งครูที่เลี้ยงที่ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนได้แก่ ครูต้นแบบหรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการสอน และคุณสมบัติหลักที่สำคัญที่เป็นครูที่เลี้ยงต้องมีให้แก่ครูผู้รับการนิเทศต้องเป็นบุคคลที่มีทัศนคติหรือความคิดในเชิงบวก มีความประพฤติดีสามารถปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูใหม่ได้ หน้าที่สำคัญได้แก่การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้แก่ครูใหม่ได้รับรู้ ให้คำปรึกษา ให้การชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และตรวจสอบติดตามผลการให้ความรู้กับครูใหม่ (อัญชลี ธรรมมะวิสิกุล, 2552: 1)

จากผลการรายงานการประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบที่เลี้ยงซึ่งที่เลี้ยงจะช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้าน Literacy Numeracy และ Reasoning Ability ช่วยพัฒนาผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของตนเอง ครูผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกประเด็น โดยครูระบุว่า การเข้าร่วมโครงการช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556: 147) และผลการวิจัยการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในครูมีความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้เทคนิคใหม่ๆ มีความรู้ความเข้าใจ ลสำรวจข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียนทำให้สามารถแก้ปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนทำให้แก้ปัญหาการอ่านการเขียนนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น (ธีระพงษ์ ดาสม, 2556: 124) และสอดคล้องกับงานนิพนธ์การใช้กระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยองพบว่า ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศโรงเรียนมีระบบและกระบวนการนิเทศภายในที่ปรับปรุง และพัฒนาเพื่อใช้ในการนิเทศภายในอย่างสมบูรณ์ครูมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง มีความเป็นกัลยาณมิตรช่วยเหลือกัน สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น (ดาวรรณ เอมนิล, 2555: 93) นอกจากนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ วิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมนิเทศภายในปรากฏว่าผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกระดับ โดยเรียงจากการวางแผน การกำหนดทางเลือกการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการพัฒนานิเทศภายใน และลำดับสุดท้าย คือการประเมินผลและรายงานผล ซึ่งรูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพจริงที่อยู่ปัจจุบัน เพราะในระยะแรกควรที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากัน คือ การสังเกตการสอน ซึ่งเป็นเรื่องที่จะยืดหยุ่นก่อนสามารถที่จะเกิดความขัดแย้งกันได้ง่าย การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นแนวทางในการเร่งรัด ปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาระบบนิเทศการศึกษาที่เรียกว่า “การนิเทศภายในโรงเรียน” การนิเทศภายในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นการนิเทศที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนเพราะคนที่อยู่

ในโรงเรียนย่อมจะทราบปัญหาความต้องการในการบริการนิเทศของบุคลากรในโรงเรียนเดียวกันได้ดีกว่าและมีแนวทางการนิเทศที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลได้มากกว่าการนิเทศที่เกิดจากบุคคลภายนอกโรงเรียน (อเนก ส่งแสง, 2540: 135) การนิเทศเป็นการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแนะนำชี้แจง บริการ ร่วมมือ ปรับปรุง พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไขและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ผู้บริหารและครูต้องทราบถึงภารกิจหลักและต้องตระหนักถึงปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กระบวนการ เทคนิคและกิจกรรมการนิเทศ รวมทั้งผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน เพื่อนำผลการวิจัยนั้นมาประยุกต์ใช้กับโรงเรียนของตน และเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ครูสามารถปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 27)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูวิชาการในโรงเรียนมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง โดยมุ่งศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเตรียมการนิเทศ ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ ด้านสังเกตการสอน และด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านเตรียมการนิเทศ 2) ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ 3) ด้านสังเกตการสอน 4) ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งเป็น 3 ระยะดังต่อไปนี้

2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ใน

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 5 คน รองผู้อำนวยการจำนวน 1 คน และครูที่มีวุฒิการศึกษาสาขาวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 1 คน

2.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

2.2.1 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวนโรงเรียน 52 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร จำนวน 135 คน ครูผู้สอนจำนวน 1,980 คน โดยจำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 767 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 540 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 196 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน รวม 612 คน รวม 2,115 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 กำหนดขนาดตัวโดยใช้วิธี

สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและใช้ตารางเคซีเมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2553: 35) จากครูทั้งหมดเทียบสัดส่วนแต่ละขนาดและแต่ละโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก 26 โรง รวม 118 คน โรงเรียนขนาดกลาง 18 โรง รวม 83 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 3 โรง รวม 30 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 5 โรง รวม 94 คน รวม 325 คน

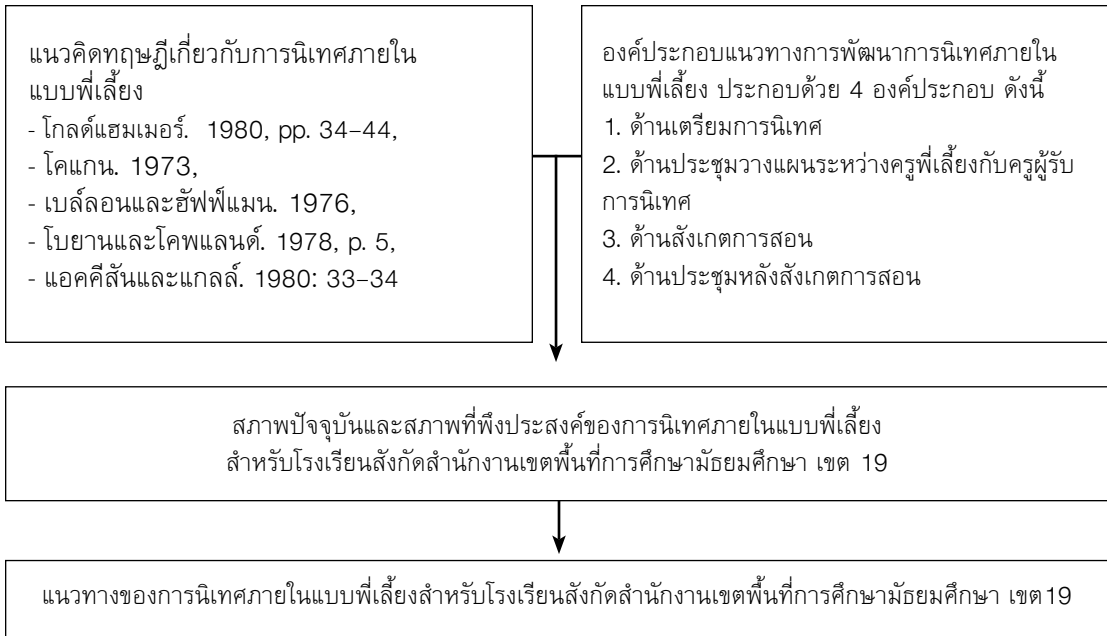
2.3 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

2.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง (โดยประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน รองผู้อำนวยการจำนวน 1 คน และครูที่มีวุฒิการศึกษาสาขาวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 1 คน

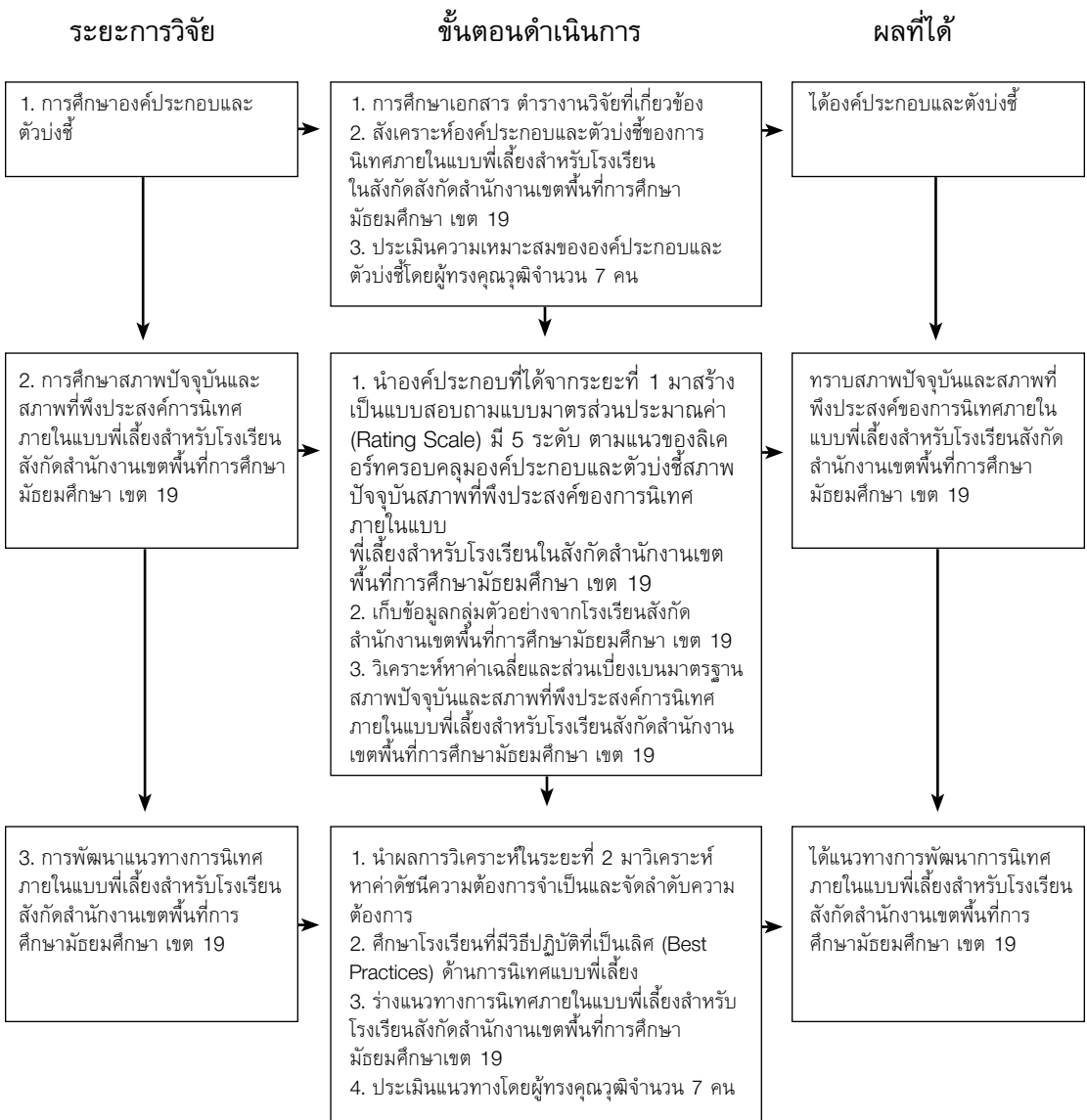
ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 1 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวนโรงเรียน 52 โรงเรียนเป็นผู้บริหาร จำนวน 135 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,980 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 กำหนดขนาดตัวโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและใช้ตารางเคซีเมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553: 35) จากครูทั้งหมดเทียบสัดส่วนแต่ละขนาดและแต่ละโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก 26 โรงเรียน รวม 118 คน โรงเรียนขนาดกลาง 18 โรงเรียน รวม 83 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 3 โรงเรียน รวม 30 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 5 โรงเรียน รวม 94 คน รวมทั้งสิ้น 325 คน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 คือ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือก

แบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง (โดยประเมินความสอดคล้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ภาพที่ 2 ระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่ได้

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีองค์ประกอบจำนวน 4 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้

ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านเตรียมการนิเทศ 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ 3 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านสังเกตการสอน 3 ตัวบ่งชี้ และ 4) ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน 3 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมระดับมากและระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงโรงเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิเคราะห์ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน รองลงมา ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ ด้านสังเกตการสอน และด้านเตรียมการนิเทศ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศแบบพี่เลี้ยงซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบที่เหมือนกันเข้าด้วยกัน หัวข้อที่ต่างกันมาจัดลำดับตามความสำคัญตามขั้นตอน เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย นำมาประกอบเป็นแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ซึ่งองค์ประกอบการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านเตรียมการนิเทศ มี 7 ตัวบ่งชี้ ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศมี 5 ตัวบ่งชี้ ด้านสังเกตการสอน มี 9 ตัวบ่งชี้ และด้านประชุมหลังการสังเกตการสอนมี 8 ตัวบ่งชี้ซึ่งได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การดำเนินการนิเทศภายในจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสามัญศึกษา (2539: 63) ได้นำเสนอการดำเนินการนิเทศภายในไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขึ้นเตรียมการนิเทศ เป็นการเตรียมบุคลากรสำหรับการนิเทศ ได้แก่ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตลอดจนการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ-อุปกรณ์ และเครื่องมือใช้สำหรับการนิเทศ เช่น แบบบันทึกการนิเทศ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น 2) ขึ้นวางแผนการนิเทศ เป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายในโรงเรียนวางแผนว่าจะนิเทศเรื่องใดมีจุดประสงค์อะไร มีขั้นตอนและวิธีการนิเทศอย่างไร ตลอดจนการกำหนดบทบาทของผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศให้ชัดเจน 3) ขึ้นปฏิบัติตามแผนการนิเทศเป็นการดำเนินการนิเทศตามที่กำหนดไว้อย่างรอบครอบซึ่งในที่นี้จะมีการประเมินผลย่อยเพื่อปรับปรุง

การดำเนินการนิเทศไปพร้อมกับการนิเทศ 4) ชั้นประเมินผลการนิเทศ เป็นการศึกษาถึงผลสำเร็จของการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศ โดยมีการกำหนดจุดอ่อน-จุดแข็ง ขั้นตอนการนิเทศแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด ซึ่งอาจารย์ร่วมกันวิเคราะห์ผลร่วมกันระหว่างผู้นิเทศก็ได้ และร่วมกันตัดสินใจกระบวนการนิเทศครั้งนั้นๆ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไรบ้าง 5) ปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศเป็นการกำหนดจุดอ่อนของกระบวนการนิเทศที่พบจากการวิเคราะห์และประเมินผลการนิเทศมาวางแผนทำการปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและนำไปใช้ครั้งต่อไป

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมและเป็นรายด้านองค์ประกอบอยู่ในระดับอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านเตรียมการนิเทศ ควรมีการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยการนำเอาความคิดและข้อเสนอแนะบุคลากรในสถานศึกษามาสรุปเป็นข้อมูลในการกำหนดความต้องการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง 2) ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ ควรให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศกำหนดกรอบนิเทศให้ชัดเจนเพื่อให้การช่วยเหลือครูผู้รับการนิเทศประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการสอน 3) ด้านสังเกตการสอน ควรมีการพัฒนาด้านสังเกตการสอนโดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญการนิเทศแบบพี่เลี้ยงจากหน่วยงานอื่นมาเป็นวิทยากรใน

การอบรม และ 4) ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน ควรนำผลการสังเกตการสอนมาวิเคราะห์สะท้อนความคิดและนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อนำสู่การพัฒนา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านสังเกตการสอน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครูผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ครูที่มีความรู้ด้านการสอนมีประสบการณ์สอนมากกว่า มาช่วยการพัฒนาการสอนโดยสังเกตการสอนในห้องเรียนและบันทึกพฤติกรรมการสอนโดยละเอียดเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกันหลังสังเกตการสอน แต่โรงเรียนยังขาดการสร้างแผนในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพในการนิเทศแบบพี่เลี้ยง สิ่งที่เกิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิโท ปินะภา (2552: 99) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติมากทุกระดับ เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูบรรยากาศที่เอื้อต่อการนิเทศพฤติกรรมของครู และด้านการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณทองจิตร (2554: 71) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในของผู้นิเทศการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายบางกุ่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในโดยรวมปฏิบัติในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ การประเมินผลการนิเทศ รองลงมาได้แก่การดำเนินการนิเทศการวางแผนนิเทศ การปรับปรุงแก้ไข และการสำรวจความจำเป็นต้องการตามลำดับ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระพงษ์ ดาสม (2556: 125-126) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านมะกอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 กิจกรรมที่นิเทศได้แก่การเยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการสอน การประชุมนิเทศพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปรากฏว่าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ ครูมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการสำรวจวิเคราะห์ปัญหาเพื่อทำงานวิจัยในชั้นเรียน สามารถนำความรู้ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นปรับปรุงมากที่สุดคือ 1) ด้านประชุมหลังการสังเกตการสอน เพราะครูพี่เลี้ยงและครูผู้รับการนิเทศใช้เวลาประชุมร่วมกันหลังสังเกตการสอนน้อยเพื่อครูพี่เลี้ยงจะได้ตั้งคำถามสะท้อนคิด ให้ข้อมูลย้อนกลับ ข้อเสนอแนะเพื่อให้ครูผู้รับการนิเทศได้คิดหาทางปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านประชุมวางแผนระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ เพราะครูพี่เลี้ยงและครูผู้รับการนิเทศประชุมวางแผนร่วมกันใช้เวลาน้อยทำให้กำหนดเนื้อหาสังเกตการสอนไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการสอน เครื่องมือสังเกตการสอนไม่ตรงหรือครอบคลุมเนื้อหาครูพี่เลี้ยง เมื่อสังเกตการสอนพฤติกรรมการสอนและเครื่องมือสังเกตการสอนไม่ตรงกันทำให้การพัฒนาการสอนไม่มีประสิทธิภาพ การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญ

ได้ว่าการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงควรมีการจัดระบบสนับสนุนเพื่อแนะนำ กำกับติดตามความสัมพันธ์ของกระบวนการให้คำปรึกษาแนะนำระหว่างครูพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการนิเทศ จัดทำคู่มือการนิเทศแบบพี่เลี้ยงสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่จะนิเทศเพื่อเป็นกรอบและเป็นเอกสารอ้างอิงที่สำคัญ จัดปฐมนิเทศครูพี่เลี้ยงและครูผู้รับการนิเทศ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัญชลี ธรรมวิธิกุล (2552: 3-4) ได้สรุปสถานศึกษาเพื่อพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้บริหารปฏิบัติงานทุกคน ต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเป็นทีม การนำ Mentoring แบบกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาบุคคลในองค์กร จะมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง โดย Mentoring หรือ Learning Leader แนวทางการศึกษาคือการสร้างระบบเครือข่ายการนิเทศแบบพี่เลี้ยง เพื่อศึกษาร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา จะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีต่อกัน ควรมีการผลิตสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์และเอกสารการนิเทศภายใน กำหนดกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศแบบพี่เลี้ยงมีกี่ขั้นตอน ประกอบด้วยการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน การให้คำปรึกษาแนะนำ การประชุมกลุ่มย่อย การเยี่ยมชั้นเรียนการสังเกตการสอนและการประเมินตนเอง และควรมีการสรุปผลการดำเนินการเพื่อปรับปรุง มีการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงและเผยแพร่ชื่นชมผลงานเป็นตัวอย่างในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล (2553: 110-111) พบว่าแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของอำเภอวัฒนานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ในทุกด้านมีการจัดประชุมชี้แจงจัดประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี เขต 2 ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2556: 147) ได้รายงานการวิจัย

ประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ด้านประสิทธิผลพบว่ากระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการจัดการเรียนการสอนพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้าน Literacy, Numeracy และ Reasoning Ability ช่วยพัฒนาผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของตน ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์มีความพึงพอใจต่อการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุดทุกประเด็น โดยระบุว่าความร่วมมือโครงการช่วยให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุมิตร สมศรี (2556: 98) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จาก การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญพบว่าการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสรุปโดยภาพรวมได้ ดังนี้ 1) ผู้นิเทศต้องเข้าใจบริบทของการนิเทศทั้งด้านความรู้ ครู นักเรียนและสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานภายในโรงเรียน 2) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต้องกำหนดข้อตกลงร่วมมือกันเพื่อชี้แนะแนวทางการพัฒนาการศึกษาร่วมกัน 3) ควรจัดทำคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม 4) การนิเทศให้เน้นกัลป์ยามิตร โดยหลีกเลี่ยงการใช้เกณฑ์การตัดสินแต่ให้ใช้วิธีการส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจแทน 5) ควรส่งเสริมการนิเทศแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา 6) ควรแจ้งผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบพร้อมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 7) แต่งตั้งผู้นิเทศภายในโรงเรียนให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ

ของเพื่อนร่วมงาน 8) โรงเรียนควรสร้างทีมงานครูที่มีความชำนาญการเฉพาะด้าน เพื่อให้การนิเทศหรือฝึกอบรมแก่เพื่อนร่วมงานทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ฝ่ายวิชาการจัดประชุมใหญ่ให้ครูพี่เลี้ยงและครูผู้รับการนิเทศได้พบปะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และวางแผนการนิเทศตลอดภาคเรียนตลอดปีการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 19 ควรส่งเสริมการนำแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 19 ไปใช้ในสถานศึกษาโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง และติดตามผลการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผล

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ควรมีการนำแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ไปให้ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศภายในสถานศึกษาได้ทดลองใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ควรมีการนิเทศติดตามสม่ำเสมอเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถของครู และนำการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงไปใช้ในการพัฒนาการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทาง

การนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพโดยการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่มีขนาดที่แตกต่างกัน

2.3 ควรทำวิจัยเรื่องผลของการนิเทศแบบพี่เลี้ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา (2539). *แนวทางการนิเทศการศึกษากรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ดาวรรณ์ เอมนิล. (2555). *การใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนโรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2556). *รายงานการวิจัยประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring*. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ธีระพงษ์ ดาสม. (2556). *การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว*.
- สุมิตร สมศรี. (2556). *การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สินโท ปินะภา. (2552). *การปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โสภณ ทองจิตร. (2554). *การปฏิบัติการตามกระบวนการนิเทศการศึกษภายในของผู้นิเทศการศึกษาในเครือข่ายบางกุ่ม จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ภาคนิพนธ์ ค.ม. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล. (2553). *การศึกษำปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของอำเภอ วัฒนานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. (2552). *เทคนิคการนิเทศ: ระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษา (Mentoring)*. <<https://panchalee.wordpress.com/2009/07/28/mentoring/>> 2552.